

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/427
KARAR NO : 2025/522
KARAR TR : 22/09/2025

ÖZET: 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih öncesinde 5434 sayılı Kanun'a tabi hizmeti bulunmayan davacının vazife malulü sayılması ve vazife malullüğü aylığı bağlanması istemiyle açtığı davada, 5510 sayılı Kanun hükümleri kapsamında ADLİ YARGI YERİNİN görevli olduğu hk.

K A R A R

Davacı : H. Y. E.
Vekili : Av. M. İ. K.
Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Vekilleri : Av. B. U. K., Av. S. U.

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili müvekkilinin, askerlik görevi sırasında hastalandığını, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 23/09/2020 tarih ve 909913 numaralı Sağlık Kurulu raporuna konu hastalığı sonucunda askerliğe elverişsiz bir hale gelmesi nedeniyle hakkında vazife malullüğü hükümlerinin uygulanması/vazife malullüğü aylığı bağlanması gerektiğinin tespitine, vazife malullüğü aylıklarının terhis tarihi olan 23/09/2020 tarihini takip eden aybaşından itibaren bağlanması gerektiğinin tespitine, geçmiş dönem vazife malullüğü aylıklarının, dava öncesi kuruma müracaat tarihi olan 23/12/2020 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizleriyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. Ankara 13. İş Mahkemesi 22/02/2023 tarih ve E.2021/166, K.2023/62 sayılı kararı ile, uyuşmazlığın esasını inceleyerek, davacıda mevcut hastalıkların, kişinin askerlik vazifesinin sebep ve tesiri ile meydana gelmediği, kişinin vazife malulü olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş; karara karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi 25/12/2024 tarih ve E.2023/1487 K.2024/3591 sayılı kararı ile ; "*Somut olayda; er olarak vatani askerlik görevini yapmakta iken rahatsızlanan davacı hakkında vazife malullüğüne ilişkin hükümlerin uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlığın 5510 sayılı Kanunun Geçici 18. maddesinin atıfta bulunduğu 5434 sayılı Kanun hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinden, davanın görüm ve çözümünün idari yargı yerine ait bulunduğu anlaşıldığından 6100 sayılı HMK'nın 114/1-b maddesine göre dava şartı olan "yargı yolunun caiz olmaması" nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesinin hatalı*" olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf isteminin 6100 sayılı HMK'nın 353/1-a.4. maddesi uyarınca kabulü ile Ankara 13. İş Mahkemesinin 22/02/2023 tarihli ve E.2021/166, K.2023/62 sayılı kararının kaldırılmasına, davanın yeniden görülmesi için dava dosyasının mahkemesine gönderilmesine, temyiz yolu kapalı olmak üzere kesin karar vermiştir.

3. Ankara 13. İş Mahkemesi 30/01/2025 tarih ve E.2025/11, K.2025/62 sayılı kararı ile, er olarak vatani askerlik görevini yapmakta iken rahatsızlanan davacı hakkında vazife malullüğüne ilişkin hükümlerin uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlığın 5510 sayılı Kanun'un Geçici 18. maddesinin atıfta bulunduğu 5434 sayılı Kanun hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinden, davanın görüm ve çözümünün idari yargı yerine ait bulunduğu gerekçesiyle, 6100 sayılı HMK'nın 114/1-b maddesine göre dava şartı olan "yargı yolunun caiz olmaması" nedeniyle davanın usulden reddine karar vermiş, tarafların istinaf etmemesi üzerine karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Somut olayda; er olarak vatani askerlik görevini yapmakta iken rahatsızlanan davacı hakkında vazife malullüğüne ilişkin hükümlerin uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlığın 5510 sayılı Kanunun Geçici 18. maddesinin atıfta bulunduğu 5434 sayılı Kanun hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinden, davanın görüm ve çözümünün idari yargı yerine ait bulunduğu anlaşıldığından 6100 sayılı HMK'nın 114/1-b maddesine göre dava şartı olan "yargı yolunun caiz olmaması" nedeniyle davanın usulden reddine dair aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir.

HÜKÜM:

Davacının davasının yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle USULDEN REDDİNE,..."

4. Davacı vekili bu kez, aynı istemlerle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

5. Ankara 23. İdare Mahkemesi 02/05/2025 tarih ve E.2025/544 sayılı kararı ile, davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine ve dosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Dava dosyasının incelenmesinden; davacının askerlik görevi sırasında hastalanması sonucu askerliğe elverişsiz hale geldiğini ileri sürerek hakkında vazife malullüğü hükümlerinin uygulanması ve vazife malulü aylığının bağlanması talebiyle davalı idareye başvurduğu, davalı idarenin başvuruyu reddetmesi üzerine davacı tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na açılan davada Ankara 13. İş Mahkemesinin 30/01/2025 tarih ve E:2025/11, K:2025/62 sayılı kararı ile "davacının davasının yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle usulden reddine" kararı verildiği, kararın 01/04/2025 tarihinde kesinleştiği, akabinde eldeki davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bakılan davada; davacının ilk defa Haziran 2012 tarihinde sigortalılık girişinin olduğu, bu tarihten önce 5434 sayılı Kanuna tabi bir hizmetinin bulunmadığı dikkate alındığında davacının yaralanması nedeniyle vazife malulü kabul edilmesi ve buna bağlı olarak malullük aylığı bağlanması isteminden kaynaklanan uyuşmazlıkta 5510 sayılı Kanun hükümleri uygulanması gerektiğinden davanın görüm ve çözümünde 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesi uyarınca iş mahkemeleri görevli bulunmaktadır.

Nitekim; benzer konuda Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün vermiş olduğu 08/07/2024 tarih ve E:2024/276, K:2024/301 ile 08/07/2024 tarih ve E:2024/264, K:2024/300 sayılı kararları ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi'nin E:2023/2605, K:2025/1527 sayılı kararı da bu yöndedir..."

6. Ankara 23. İdare Mahkemesi 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dava dosyalarını Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

7. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak; bu sigortalardan yararlanacak kişileri ve sağlanacak hakları, bu haklardan yararlanma şartları ile finansman ve karşılama yöntemlerini belirlemek; sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili usûl ve esasları düzenlemektir."

8. 5510 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun; sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortasından yararlanacak kişileri, işverenleri, sağlık hizmeti sunucularını, bu Kanunun uygulanması bakımından gerçek kişiler ile her türlü kamu ve özel hukuk tüzel kişilerini ve tüzel kişiliği olmayan diğer kurum ve kuruluşları kapsar."

9. 5510 sayılı Kanun'un "Malûl sayılma" başlıklı 25. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"...

Yedek subay, yedek astsubay veya erbaş ve er olarak ya da talim, manevra, seferberlik veya harp dolayısıyla görevleri ile ilgileri kesilmeksizin silâh altına alındıkları dönemde malûl olup, bu malûllükleri asıl görevlerini veya işlerini yapmaya mani olmayanlar hakkında, bu hastalık veya engellilik hâlleri sebebiyle malûllük sigortasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

...

*4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılardan, vazifelerini yapamayacak derecede hastalığa uğrayanlar, hastalıkları kanunlarında tayin edilen sürelerden fazla devam etmesi halinde, hastalıklarının mahiyetlerine ve doğuş sebeplerine göre birinci fıkra uyarınca malûl veya 47 nci madde hükümlerine göre **vazifemalûlü** sayılırlar.*

..."

10. 5510 sayılı Kanun'un "Vazife malullüğü" başlıklı 47. maddesinin uyuşmazlığa ilişkin ilgili fıkraları şöyledir:

"(Değişik: 17/4/2008-5754/27 md.)

(1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanlar için aşağıdaki hallerde vazife malûllüğü hükümleri uygulanır. 25 inci maddede belirtilen malûllük; sigortalıların vazifelerini yaptıkları sırada veya vazifeleri dışında idarelerince görevlendirildikleri herhangi bir kamu idaresine ait başka işleri yaparken bu işlerden veya kurumlarının menfaatini korumak maksadıyla bir iş yaparken ya da idarelerince sağlanan bir taşıtla işe gelişi ve işten dönüşü sırasında veya işyerinde meydana gelen kazadan doğmuş olursa, buna vazife malûllüğü ve bunlara uğrayanlara da vazife malûlü denir.

...

Süresi içerisinde bildirimde bulunulan vazife malûllüğü aylıkları, sigortalının ölüm ya da malûliyeti sebebiyle göreviyle ilişişinin kesildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren bağlanır. (Ek cümle: 4/7/2012-6353/82 md.; Değişik ikinci cümle: 12/7/2013-6495/97 md.) Ancak, harp malulleri ile 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre veya 5434 sayılı Kanunun 56 ncı maddesine göre vazife malulü olduğuna karar verilenlerden, sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya devam edenlere ise görevden ayrılmalarına ve başkaca bir müracaata gerek kalmaksızın sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ay başından itibaren aylık bağlanır.

Vazife malûllüğü süresi içerisinde bildirilmeyen sigortalılara; kamu idareleri ya da sigortalılar veya hak sahiplerince sonradan yapılacak bildirim üzerine, vazife malûllüklerinin belgelenmesi ve müstahak olmaları şartıyla, bu Kanunun zamanaşımı hükümleri dikkate alınmak suretiyle vazife malûllüğü aylığı bağlanır veya bağlanmış olan aylıklar düzeltilir. Bu durumda sigortalı veya hak sahiplerine bağlanacak aylık ya da aylık farklarının, vazife malûllüğünün bildirildiği tarihe kadar olan toplam tutarı Kurumca ilgili kamu idaresine ödettirilir.

...

(8) Subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er ile Türk Silâhlı Kuvvetlerince görevlendirilen 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılardan;

a) Harpte fiilen ateş altında,

b) Harpte, harp bölgelerindeki harp harekât ve hizmetleri sırasında, bu harekât ve hizmetlerin sebep ve etkileriyle,

c) Harpte veya harbe hazırlık devresinde her çeşit düşman silâhlarının etkisiyle,

d) Askerî harekâtı gerektiren iç tedip ve sınır hareketleri sırasında, bu hareketlerin sebep ve etkisiyle,

e) Barışta veya olağanüstü hallerde, emir veya görev ile uçuş yapan uçucularla hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak uçakta bulunanlardan uçuşun havadaki ve yerdeki sebepleriyle ve yine emir ve görev ile dalış yapan dalgıçlarla, hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak denizaltı gemisinde veya dalgıç kıtasında bulunanlardan denizaltıcılığın veya dalgıçlığın çeşitli sebep ve etkileriyle,

f) Anayasanın 92 nci maddesi veya Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca Türk Silâhlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı mensuplarının yabancı ülkelere gönderilmesini gerektiren durumlarda, birliklerin bulundukları yerlerden hareketlerinden itibaren yurt içinde, yurt dışında, yabancı ülkelerde veya yurda dönüş sırasında,

vazife malûlü olanlara harp malûlü denir.

Bunlardan uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erlere bulundukları kademenin üç ilerisindeki kademenin, uzman jandarmalara bulundukları rütbenin bir üst rütbesinin aynı kademesinin; astsubaylarla yarbay rütbesine kadar (yarbay hariç) bir üst rütbenin aynı kademesinin, yarbaylara albay, albaylara kıdemli albay, kıdemli albay ile general ve amirallere bir üst rütbenin, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunan sigortalılara ise bir üst derecesine veya kademesine karşılık gelen prime esas kazancı üzerinden aylık bağlanır.

..."

11. 5510 sayılı Kanun'un "Uyuşmazlıkların çözüm yeri" başlıklı 101. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür."

12. 5510 sayılı Kanun'un "5434 sayılı Kanuna ilişkin geçiş hükümleri" başlıklı geçici 4. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"(Değişik: 17/4/2008-5754/68 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçiliği sona erenlerden tahsis talebinde bulunacaklar ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsis talebinde bulunanlardan işlemleri devam edenler hakkında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır."

B. Yargı Kararı

13. 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinin iptali istemiyle açılan davada verilen Anayasa Mahkemesinin 22/12/2011 tarihli ve E.2010/65, K.2011/169 sayılı kararında, özetle; 5510 sayılı

Kanun'a 5754 sayılı Kanun ile eklenen Geçici 4. maddenin yürürlüğe girmesinden önce 5434 sayılı Kanun kapsamında bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği belirtilmiş, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğünden sonra Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasaya aykırılık görülmemiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

14. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 22/09/2025 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, idari yargı dosyasının, ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

15. Raportör-Hâkim Şerife ÖZDOĞAN IŞIK'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

16. Dava; davacının askerlik görevi sırasında hastalanması sonucu askerliğe elverişsiz hale geldiği ileri sürülerek hakkında vazife malullüğü hükümlerinin uygulanması ve vazife malulü aylığının bağlanması istemiyle açılmıştır.

17. Dava dosyasının incelenmesinden; davacının Van-Başkale-Albayrak 6. Hudut Tugay Komutanlığı 6. Hudut Taburu, 19. Hudut Bölük Komutanlığı emrinde Türkiye-İran sınırında bulunan Börüpek Karakolunda askerlik hizmetini yerine getirirken rahatsızlandığı, kendisine Van Eğitim ve Araştırma Hastanesince 23/09/2020 tarih ve 909913 numaralı "*askerliğe elverişli değildir*" şeklinde Sağlık Kurulu raporu verildiği, dava açılmadan önce 23/12/2020 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vazife malüllüğü aylığı bağlanması istemiyle başvuruda bulunulduğu, bu başvurunun zımnen reddedilmesi üzerine iş bu davaların açıldığı anlaşılmıştır.

18. 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanun'u ile 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun bazı maddeleri yürürlükten kaldırılmış, kamu tüzel kişiliğine sahip Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı, hiç bir işleme gerek kalmaksızın, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla, görevleri ile birlikte, 1. maddeye dayanılarak kurulan kamu tüzel kişiliğine sahip Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmiştir.

19. 5510 sayılı Kanun'la 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanun'u, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanun'u, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanun'u, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanun'u ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu kapsamında bulunanlar, geçici maddelerle korunan haklar dışında, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden yeni bir sisteme bağlı tutulmuş ve 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğünden sonra göreve

başlayanlar yönünden, prim esasına dayalı sigorta sistemine geçilmiştir. Bu sistemle, devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, hizmet akdine göre ücretle çalışanlar, tarım işlerinde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş farklı emeklilik rejimi, aktüeryal olarak hak ve yükümlülükler yönünden tek bir sosyal güvenlik sistemi altında toplanmıştır.

20. Dosya kapsamında bulunan davacıya ait SGK Hizmet Dökümünden davacının ilk defa Haziran 2012 tarihinde sigortalılık girişinin olduğu, bu tarihten önce 5434 sayılı Kanun'a tabi bir hizmetinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

21. Bu durumda, yukarıda yer verilen Kanun hükümleri ve Anayasa Mahkemesi kararı nazara alındığında, uyuşmazlığın 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 5434 sayılı Kanun'a tabi hizmeti bulunmayan davacıya, 5510 sayılı Kanun'un 47. **maddesi** kapsamında vazife malulü aylığı bağlanıp bağlanamayacağına ilişkin olduğu görülmekle, 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesindeki düzenleme karşısında bu Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan davanın görüm ve çözümünde de adli yargının görevli bulunduğu sonucuna varılmıştır.

22. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Ankara 23. İdare Mahkemesinin 02/05/2025 tarih ve E.2025/544 sayılı başvurusunun kabulü ile Ankara 13. İş Mahkemesinin 30/01/2025 tarih ve E.2025/11, K.2025/62 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Ankara 23. İdare Mahkemesinin 02/05/2025 tarih ve E.2025/544 sayılı BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Ankara 13. İş Mahkemesinin 30/01/2025 tarih ve E.2025/11, K.2025/62 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

22/09/2025 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan
Rıdvan
GÜLEÇ

Üye
Nilgün
TAŞ

Üye
Doğan
AĞIRMAN

Üye
Eyüp
SARICALAR

Üye
Ahmet
ARSLAN

Üye
Mahmut
BALLI

Üye
Bilal
ÇALIŞKAN

